

Världshistorien i ny belysning : De ledande synpunkterna i "Världsåldrarna"

Steffen, Gustaf F.,

25 A a Br.

Hist.
Allm.
Bland.
(B.)

VÄRLDSHISTORIEN I NY BELYSNING

De ledande synpunkterna i
"Världsåldrarna"

AV

GUSTAF F. STEFFEN
Professor

Stockholm, Hugo Gebers Förlag

PRIS 25 ÖRE

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

1910
1911
1912

Kungl. biblioteket

0 0000 000004931

VÄRLDSHISTORIEN I NY BELYSNING

DE LEDANDE SYNPUNKTERNA I
"VÄRLDSÅLDRARNA"

AV

GUSTAF F. STEFFEN
PROFESSOR

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG

VÄRLDSHISTORIEN
I NY BELYSNING

DE LEDANDE STYRKÄTTORNA I
VÄRLDSÄDRARNA

AV

GUSTAF F. STENBERG

1887-1954

Kurt Lindberg, Boktryckeriaktiebolag
Stockholm 1921

Vad är "historia", "världshistoria"?

Uppfattningen härom har skiftat, är själv en »historisk» företeelse. Och just i våra dagar »göres historia», d. v. s. framkommer någonting nytt, beträffande historiens väsen och historieskrivningens egentliga uppgift.

Mellan arkeologi (eller förhistoria) och historia, mellan arkeologisk (eller förhistorisk) och historisk tid urskiljes vanligen på det sättet, att ett folks historiska tid anses börja med det mer ymniga flödandet av mångsidigt be-lysande skriftliga urkunder. Man räknar då arkeologiska eller förhistoriska perioder, så länge i huvudsak endast stumma gravar med vapen, verktyg, smycken och dylikt vittna om förgångna tider. Den yngsta arkeologiska perioden i Sverige, järnåldern, har därför stundom räknats ända fram till vikingatidens slut (omkring 1050 e. Kr.) eller åtminstone till dess början (omkring 800 e. Kr.).

I motsats härtill företräder jag i mina »*Världsåldrar*» den nyare uppfattningen, att såsom äkta historiskt kunskapsmaterial måste betraktas så väl arkeologiska och etnografiska fakta som inskrifter och andra litterära urkunder. Människans historia börjar med hennes uppkomst och tidigaste »vildhet» eller »urtid» och fortlöper sedan genom många skeden eller stadier fram till den nutida mänsklig-hetens mycket olikartade, lägre och högre samhälls- och kulturförhållanden. Historikerns uppgift är att, så långt möjligt, utforska och beskriva *hela* utvecklingsförloppet, *alla*

dettas stadier. Endast på sådant sätt kan verklig »världshistoria», eller rättare »mänsklighetshistoria», skrivas.

* *

*

Det visar sig ju då, att var och en av de många olika raserna och folken har eller har haft sin egen historia, särskilt genom helt *speciella* drag, som ha sin grund i det egenartade ras- eller folklynnnet och i de naturförhållanden, som känneteckna de skilda mänsklighetsgrenarnas ursprungsländer, vandringsländer, bosättningsländer. Men då alla dessa speciella ras- och folkhistorier, så vitt de hittills kunnat eller hunnit utforskas, bliva jämförda med varandra, iakttaga vi, att de även äga *gemensamma* drag. Till grund för dessa ligger tydligen det faktum, att människans *själsliv* i sin *djupaste* urgrund är *likartat* hos alla raser — liksom människokroppen är av blott en enda »art», ehuru raserna äro många och deras fysiska olikheter avsevärda.

Tvänne mycket avvikande synpunkter på världshistorien erbjuda sig således omedelbart.

Vi kunna låta historieskrivningen upplösa sig i en hart när ändlös rad av ras- och nationalitetsmonografier — folkbiografier, uti analogi med levnadsteckningarna över enskilda personer. Det *personliga säregna*, som kännetecknar varje mänsklighetsgren och folk, framträder då möjligast renodlat uti den historiska skildringen och blir dennas huvudinnehåll. »Det personliga är det största i historien.» Nationella ledare och hjältar få lätt sin rätta plats genom en sådan historieskrivning.

Men å andra sidan kan på detta sätt de mest påtagliga och betydelsefulla likheter eller paralleler mellan de skilda nationalitetshistorierna lätt förbises eller äro åtminstone i fara att icke bli med tillräcklig grundlighet beaktade. Man finner vanligen blott vad man lärt sig leta efter. Saknas den behöriga synpunkten, den rätta frågeställningen, utblir lätt upptäckten, ehuru massor av fakta stirra forskaren

rakt i ansiktet. Han »ser icke skogen för bara trä» — därför att han söker eller intresserar sig för något helt annat än »skogen» som ett helt.

Någon egentlig världshistoria eller total mänsklighets-historia kan man i själva verket alls icke få genom att, såsom hittills oftast gjorts, enbart skriva en serie av eventuellt här och där sammanlänkade nationalitetsbiografier. Det bringar oss i grunden icke heller närmare sanningen att, som de fackmässiga politiska historikerna och kulturhistorikerna hittills ofta gjort, framställa vissa folk, t. ex. greker och romare eller över huvud en del folk kring Medelhavet, Nilen och Eufkrat, såsom de *enda*, vilka i egentlig mening »gjort världshistoria». Hela den övriga mänskligheten betraktas då som mer eller mindre »ohistorisk» eller halvt liggande utanför det verkliga »världshistoriska förloppet». De anses bli ryckta in uti detta blott i den mån, som de komma i beröring med de ledande medelhavsfolken.

Ett sådant, i själva verket helt godtyckligt och ytterligt ofullständigt *urval* av världshistoriska samhörigheter kan omöjligt på längden tillfredsställa vårt kunskapsbehov. En helt ny allmän synpunkt erfordras — en synpunkt som fullständigt kompletterar den världshistoria, vilken uppbyggts på nationalitetsmonografiernas grundval. Historikern måste, förutsättningslöst och med uppsåt att på alla punkter nå det mänskligas urgrund, uppställa frågan, vilka överensstämmelser eller *gemensamma drag*, som förekomma i alla rasers och folks historia.

Då visar sig omedelbart, att denna frågeställning är i högsta grad fruktbar. Vi upptäcka, med andra ord, att den historiska verkligheten är överflödande rik på de mest djupgående överensstämmelser mellan de skilda folkens sociala och kulturella inrättningar, ehuru dessa nästan alltid och allestädes äro underkastade »förvandlingens lag». Ja, likheterna eller parallelerna mellan nationernas eller rasernas livsöden visa sig främst bestå däruti, att förvandlingen genom tiderna varit ensartad. *Utvecklingsstadierna*

uppvisa *typlikheter*. *Samma serier* av varandra i tiden avlösande sociala och kulturella typer framträda hos olika folk, vilka etnologiskt tillhöra skilda världsdelar och uti samhälls- och kulturhistorisk framskridenhet avvika så grundligt som t. ex. 1700-talets nordamerikanska indianer och 1900-talets skandinaver.

*

*

*

Folkens utvecklingsåldrar, »världsåldrarna», äro i viss mån jämförliga med individernas levnadsåldrar. Men under det att de enskilda med nödvändighet kroppsligen åldras och dö, känna vi icke någon motsvarande nedgång för ett folk eller en ras och ännu mindre för mänskligheten som ett helt. Serien av världsåldrar ter sig såsom en obegränsat stigande utvecklingstrappa.

Många folk — de s. k. vildarna eller naturfolken — kvarstå ännu i dag på något av de många lägre trappstegen, dock aldrig på något av de allra lägsta. Samtidens s. k. »halvkultur»-folk ha nått betydligt högre, men ha dock oundersägligen hittills stannat på stadier, som de nu levande främsta kulturfolken för längre eller kortare tid sedan lämnat bakom sig.

Den samtidigt levande mänskligheten är sålunda numera splittrad icke blott uti talrika ras- och folkpersonligheter, utan företer även en brokig mångfald av utvecklingslägen. Och så har det vid varje särskild tidpunkt varit i många årtusenden. Vi måste med all sannolikhet gå tillbaka vida mer än 10,000 år från det närvarande ögonblicket räknat för att finna en mänsklighet, som ännu *odelat* stod kvar i sin »barndom» eller urtid. Men någon utvecklingshistoriskt *enhetlig* mänsklighet existerade icke då heller. Ty det finns många tidigare och senare världsåldrar även inom urtiden, den ojämförligt långvarigaste av alla de stora huvudperioderna i människans universalhistoria.

En historievetenskaplig kardinalfråga blir uppenbarligen

då, ur vilka synpunkter världsåldrarna främst böra kännetecknas.

Den ännu barnsliga eller vilda mänskligheten har en verktygs- och vapenutrustning av helt annan typ än t. ex. nutidens väst- och nordeuropéer. Men även hushållningssystem, familjeliv, rättsordning, sedvänja, moral, religion, konst, vetenskap äro grundolika, typskilda hos naturfolken och de hittills högsta kulturfolken. Den primitiva eller urtida människans hela psyke är »vild», står själslivet i naturen närmare än den högt utvecklade kultur människans själslighet.

Vad det kommer an på är således att i enlighet med de av forskningen konstaterade verkliga förhållandena göra ett sådant *urval* av själsliga eller kulturella särdrag inom alla världsåldrar, att dessa därigenom bli möjligast noga kännetecknade. Forskningsmaterialets beskaffenhet måste härvid naturligtvis alltid vara avgörande och framtvingar t. ex. ensidigt tekniska synpunkter vad de äldsta, blott genom mycket enkla arkeologiska fynd kända världsåldrarna beträffar. Att eftersträva och städs i möjligaste mån förverkliga är dock ett enligt *enhetliga* synpunkter gjort urval av kännetecknen för världsåldrarna. Den *materiella teknikkens* växlingar visa sig då kunna användas i ganska stor, men ingalunda obegränsad utsträckning. Detsamma synes gälla *hushållningssystemet* samt sådana kulturella företeelser som religion, konst, moral, vetenskap. Längst nå vi sannolikt med *samhällstyp* och *rättsordning* som indelningsgrund. Felet är blott, att vi nästan alldeles sakna kunskapsstoff, vad den *egentliga urtidens* samhällsliv beträffar.

*

*

*

Grundläggande för studiet av de *tidigare* världsåldrarna äro dessa *periodsystemer*, som mer och mer tydligt framgå såsom resultat av en mognad arkeologisk och etnologisk

forskning. Den ena typen av verktyg, vapen, smycken, gravar, bostäder o. s. v. har avlöst den andra i de årtusenlånga »förhistoriska» tiderna. Dessas kulturhistoriska skeden kunna kännetecknas genom sådana tekniska typer.

Människans kultur fortskrider över huvud såsom en *utprägling av kulturella typer*, vilka i tiden avlösa varandra hos samma folk — typformer av materiella ting, typformer av hushållning, familj och samhälle, typformer av konst, religion, moral, vetenskaplighet, världsåskådning. Människan formar yttre ting, än i den ena gestalten än i den andra, men i stort sett aldrig »hur som helst», utan med viss »lagbundenhet». Sammaledes utformar hon i »lagbunden» växling sitt samhällsliv och sina andliga värden av religiös eller estetisk eller annan art. Härutinnan är hon i själva verket ej olik sin moder, naturen, som icke heller känner annan gestaltningssätt än *präglandet av serier av typer* — djur- och växtvärldens många artserier, för att nu hålla oss blott till den *levande* naturen.

De allra äldsta spåren av människans tillvaro äro stenar och bitar av ben och horn, som hon format samt »förstenade» rester av hennes eget skelett. De tillhöra en mängd av dessa olika skeden, i vilka geologerna indela *istiden*. I den mån forskningen ger oss en tidskronologi, erhålla vi också möjligheter för icke blott *relativa*, utan kanske också i viss utsträckning åtminstone, *absoluta* tidsbestämningar beträffande istidens kulturskeden. De geologiska avlagringar, i vilka flintverktygen och de andra lämningarna hittas, angiva vilka typer av dessa senare äro äldre och vilka äro yngre. Kan tidsavståndet mellan våra dagar och vissa geologiska avlagringar ungefärligt bestämmas uti antalet århundraden, äro därmed också åldern för en del med dessa avlagringar samtida kulturtyper given.

* * *

Redigast torde vara att såsom *urtid* eller *äkta, egentlig urtid*, beteckna alla *istiden* tillhörande kulturstadier samt

att dessutom såsom en *yngre, härledd* eller *sekundär* urtid betrakta all den kultur, vilken, ehuru förefintlig uti en senare geologisk period än istiden, i typologiskt avseende är ensartad eller likartad med istidens. Åtskilliga ännu existerande "vilda" folk uppvisa sådan försenad, om ock under årtusendenas lopp avsevärt modifierad, istidskultur och äro i så måtto att tillräkna mänsklighetens urtid.

Enligt Gerard De Geer synes man kunna antaga, att istidens egentliga slut infaller ungefär 7,000 år f. Kr. Dessförinnan — kanske från omkring 20,000 år f. K. — hade dock isavsmältningen och den stora klimattförbättringen börjat och fortskridit i Främre Orienten och Syd- och Mellan-europa. De *mesolitiska* kulturerna tillhöra detta istidens i Södern allt varmare slutskede och kunna måhända antagas ha börjat upphöra kring Medelhavet omkring 9,000 f. Kr.

Därefter begynner i Främre Orienten en ny storperiod i mänsklighetens historia — *neolitikens* eller den yngre stenåldern. Med denna gå för första gången vissa folk ut ur sin urtid in uti den närmast högre kulturformen, som vi vilja beteckna med (det i sig själv visserligen tämligen intetsägande) ordet *fortid*. Den *periodbenämning*, varav vi än så länge måste betjäna oss, är i själva verket allt igenom föga tillfredsställande och att betrakta som blott ett provisorium.

Sannolikt voro folken vid Nilen och Eufratmynningen, samt kanske även i vissa trakter långt öster om denna senare, de första som höjde sig till neolitisk och forntidsmässig kulturnivå. Den neolitiska tekniken är dock ej identisk med forntidskultur över huvud, utan sannolikt i regel något äldre än denna senare. Den tidiga neolitiken förbereder den äldre forntiden.

Hur värdefullt detta arkeologisk-tekniska periodsystem än är, i brist på bättre studiematerial för äldsta tider, ger detsamma oss dock i grunden mycket *ringa* föreställning om "samhällets och kulturens allmänna utveckling" eller "världsåldrarnas" sanna väsen och innehåll före "historisk

tid". Vi böra därför alltid, då forskningsmaterialet erbjuder djupare insikter uti kulturutvecklingens gång, i huvudsak *övergiva* detta tekniska periodsystem och till ersättning söka uppställa en serie av *sociologiska* och *kulturella* perioder. Det är främst denna uppgift, som jag sökt lösa i mina »Världsåldrar». Någon *kongruens* eller inre *likvärdighet* mellan de arkeologisk-tekniska perioderna och de sociologisk-kulturella *existerar icke*. Det är allena dessa senare, som ha någon djupare vetenskaplig innebörd.

Människans andliga utveckling är i viss mån bunden vid en del materiella betingelser. Men dessa äro icke att identifiera med den andliga utvecklingen själv. Och något universellt eller likformigt avhängighetsförhållande mellan vissa materiella förhållanden och viss andlig utvecklingsnivå finnes tydigen icke.

*

*

*

Den sociologisk-historiska undersökningen i mina »Världsåldrar» resulterar i uppfattningen, att det mänskliga samhällslivet hos alla folk börjat med *horden* och, då utvecklingen över huvud fortskridit, därefter uppvisat den typ, som kännetecknas av *klaner* och *stammar*. Vid fortsatt socialt framåtskridande uppstå sedan smärre *folkländer* eller *stadsstater* eller *småkonungadömen*. Dessa bli vanligen genom erövring och växande konungamakt slutligen sammansvetsade till stora statsbildningar, *storkonungadömen*.

Hordsamhällets tid är identisk med den långa primitivitetsperiod, som vi i det föregående kallat för *urtiden*. Det skede, som omfattar *klansamhällets* tid, benämna vi *äldre forntid*. Den *yngre forntiden* omfattar de tvenne huvudperioderna: *stadsstats-*, *folklands-* eller *småkonungatiden* och *storkonungatiden*. För att undvika förväxling med *senare* storkonungatid av helt annan sociologisk art, är det ofta nödvändigt att särskilt utsäga att det *fortida* stor-

konungadömet avses, då fråga är om den statsbildning, som direkt uppstår ur de forntida folkländernas, stadsstaternas eller småkonungadömenas förening till storstater.

I de relativt få fall, då samhällsutvecklingen fortgått vidare efter det forntida storkonungadömets mognande, uppstår *adelsstaten*, *feodalsamhället*, vars period benämnes *medeltid*. Socialt och politiskt kännetecknande för denna är den i storkonungadömet starkt centraliserade och på alla samhällslivets områden kraftigt ingripande konungamaktens upplösning, splittring, fördelning på skilda, egenmäktiga ämbetsinnehavare och försvagande genom makttillväxt för talrika adliga lokala härskare, feodalherrar.

Detta för nationen ej sällan livsfarliga medeltida sönderings- och svaghetstillstånd — kännetecknat även av blodiga strider mellan högre och lägre *stånd* samt av ständiga krig mellan de många lokala småväldena eller deras härskare — blir slutligen övertunnet, om nationen äger den nödiga sociala utvecklingskraften. Feodalismens sociala sönderslitenhet övervinnes genom *storkonungamaktens återuppståndelse* uti ett genom feodalismen omdanat samhällsliv. Den gamla konungamaktens många befogenheter samlas åter i en enda stark hand. Feodalherrarna nedslås, nedprässas till undersåteskap, förvandlas till en hovadel, som gör sig politiskt gällande blott genom konungens gunst. Feodalismens politisk-territoriella splittring ersättes genom politisk och administrativ nationell enhetlighet. Den "moderna" nationella helstaten uppstår i det "moderna" (till skillnad från *fortida*) enväldets form.

Egypten, Grekland, Rom, Kina, Japan hava fortsatt sin samhällsutveckling in i "nyare tidens" stadium. Likaså en del germanska och kelto-romansk-germanska folk. Men i Egypten och Kina synes det uti viss mån ha varit fråga även om en återgång till det forntida storkonungadömet. Detta gäller även Japan, som i sin "nyare tid" bibehållit tydliga ränder t. o. m. av klansamhället och folklandssamhället.

Sannolikt var huvudorsaken till det kejsrerliga Roms undergång icke de yttre angreppen från de germanska barbarfolken, utan en inre ekonomisk och social upplösning, beroende på oförmågan att framalstra den *efter* nyare-tids-samhället behöfliga, högre samhällstypen. Denna ha endast de germanska och med dem närmast besläktade folken förmått självständigt höja sig till.

Vi giva detta hittills yngsta och för den antika världen liksom för Orienten okända sociala utvecklingsstadium benämningen nutid.

Kännetecknen på denna sociologiska "nutid" äro ett i hög grad *mekaniserat* ekonomiskt produktionssätt — innebärande ett ständigt tilltagande utnyttjande av naurkrafterna i folkhushållningens tjänst — samt en stark *demokratisering* av samhällsordningen, inom vilken slutligen även de kroppsarbetande, egendomslösa och tjänande klasserna uppstå till allt större politiskt och ekonomiskt inflytande.

* * *

Att närmare angiva, vad de sociologiska begreppen hord-samhälle, klansamhälle, forntida småkonungadöme, forntida storkonungadöme, adelsstat, nyare-tidssamhälle och nutids-samhälle innebära, är här icke platsen, utan måste hänvisas till dessa frågors mycket utförliga behandling i mina "Världsåldrar". I dessa belysas också med en stor mångfald detaljer, vilka de former av äktenskap, egendom, produktionsorganisation, social klassindelning, rättsordning, politisk författning, moral, religion, vetenskap och konstutövning äro, som i regel speciellt känneteckna vart och ett av de sju sociologiska huvudskedena i världshistorien. Men självfallet är, att denna äktenskapshistoriska, nationalekonomiska, politiska och i trängre mening kulturhistoriska karakteristik av världsåldrarna måst utfalla ännu mycket ofullständigare än den rent samhällsvetenskapliga, då ju utrymmet för den totala framställningen varit synnerligen

begränsat uti förhållande till ämnets jättelika omfattning, outtömliga innehållsrikedom. De långa äldre och av allmänheten föga kända perioderna ha fått lejonparten av utrymmet, under det att medeltid, nyare tid och nutid skildrats blott genom några få kortfattade exemplifieringar samt i övrigt förutsatts som välkända för en var.

Framhållas bör dock i detta samband, att trenne, för hela den vidare mänsklighetsutvecklingen grundläggande institutioner sannolikt uppstå mot slutet av den äldre forntiden (klantiden) och i begynnelsen av nästa storperiod (den yngre forntidens första skede: folklandens, stadsstaternas, de primitiva småkonungadömenas tid). Dessa institutioner äro *plogbruket*, *den patriarkaliska familjen* och *privategendomen* i produktionsmedel, främst boskap och åkerjord. En särskild huvudavdelning ägnas därför i mina "Världsåldrar" åt dessa företeelsers, för vetenskapen ännu delvis mycket dunkla ursprung.

Vi ha här att göra med den kanske märkvärdigaste omläggning, som människans sociala liv någonsin uppvisat — möjligen med undantag för de genom produktionsättets mekanisering framkallade ekonomiska och sociala omvälvningarna i "nutiden". Det är nämligen fråga om intet mindre än det slutliga övergivandet av människans ursprungliga, genom hela den långa urtiden fortsatta och ännu under den äldre forntiden länge praktiserade *vandringsliv* samt övergången till en *bofast* tillvaro. Detta innebär, att *blodsbandet* upphör att vara grundvalen för social samhörighet och socialt liv, samt att hemortsrätten på ett visst jordstycke eller inom ett visst territorium, med andra ord *den lokala samhörigheten*, nu för all framtid blir det fundament, varpå samhället mer och mer konsekvent uppbygges.

Visserligen äger icke ett fullständigt undanskjutande av de urgamla blodsbanden rum. Det är grupper av besläktade individer och familjer som taga jorden i besittning och slutligen varaktigt dela denna. Grannar i byalag och städer äro släkt, och ett helt folkland bebos av människor, som er-

känna närmare släktskap inbördes än med mänskligheten utanför folklandet. Ännu länge efter bosättningen grundar sig rättsordningen på traditioner från det vandrande blodsbandsamhället. Ett sådant rättsinstitut är t. ex. blodshämnden. Men omsider gäller individens eller familjens lokala bundenhet allt mera uti samhällslivet och blodsbandet allt mindre. Redan det forntida storkonungadömet är ett lagsamhälle på territoriell grund, principiellt utan hänsyn till släktskap eller nationalitet.

*

*

*

Till ytterligare belysning av den nya historiebehandlingens meddelas här sex kronologiska tabeller, uti vilka visas, hur mitt periodsystem tar sig ut, då detsamma, så gott forskningens ståndpunkt för ögonblicket synes medgiva, genomföres uti Egyptens, Greklands, Roms, Kinas, Japans och Sveriges historia.

Tabell I.

De sociologiska perioderna i Egyptens historia efter år 3400 f. Kr.

Sociologiska perioder.		Ungefärliga tidsgränser.	Dynastier.	Den traditionella periodsbeteckningen (ungefärligt).
En senare del av den <i>yngre forntiden</i> .		3400—2625 f. Kr.	I—V.	Gamla riket.
Medeltid.	Övergång till adelsstat.	2625—2475 f. Kr.	VI.	Mellersta riket.
	Adelsstatens blomstring.	2475—2000 f. Kr.	VII—XI.	
	Adelsstatens nedgång.	2000—1580 f. Kr.	XII—XVII.	
Nyare tid. Statsmaktens renässans.		1580—30 f. Kr. (Sedan romersk provins.)	XVIII—XXX och senare främmande dynastier.	Nya riket.

Tabell II.

Huvudperioder i Greklands historia.

Sociologiska perioder.	Land och folk.	Ungefärliga tidsgränser.
Yngre forntid. Storkonungadöme	Kreta. Mykeniska stater.	Till omkring 1100 f. Kr.
Slutskede av den yngre forntiden.	Grekiska folk under och efter »doriska vandringen».	1100—800 f. Kr.
Äldre medeltiden.	Aten.	800—650 f. Kr.
Yngre medeltiden.	Aten.	650—560 f. Kr.
Nyare tid.	Grekland (tills det blir romersk provins).	560—146 f. Kr.

Tabell III.

Huvudperioder i Roms historia.

Sociologiska perioder.	Ungefärliga tidsgränser.
Yngre forntid. Konungadöme.	Före 600 f. Kr.
Övergångsperiod mellan forntid o. medeltid.	600—550 f. Kr.
Den äldre medeltidens första skede.	550—500 f. Kr.
Den äldre medeltidens andra skede.	500—300 f. Kr.
Den yngre medeltidens första skede.	300—133 f. Kr.
Den yngre medeltidens andra skede.	133—60 f. Kr.
Övergångsperiod till nyare tid.	60—30 f. Kr.
Nyare tidens första skede.	30 f. Kr.—284 e. Kr.
Nyare tidens andra skede.	284—476 e. Kr.
Nyare tidens tredje, bysantinska skede.	476—1453 e. Kr.

Tabell IV.

Huvudperioder i Kinas historia.

Sociologiska perioder.	Ungefärliga tidsgränser.	Kejsardynastier.
Urtid. Äldre forntid.	De äldre periodernas kronologi är okänd.	
Småkonungatid.	Till omkr. 2500 f. Kr.	
Det forntida storkonungadömetts förberedelse och äldre perioder.	Omkring 2500—1122 f. Kr.	De mytiska kejsarna <i>Jau</i> (2357—2258) och <i>Schun</i> (2258—2205). <i>Hia</i> -dynastien (2205—1766). <i>Schang</i> -dynastien (1766—1122 f. Kr.).
Det forntida storkonungadömetts klassiska skede.	1122—770 f. Kr.	<i>Tschou</i> -dynastiens första period från <i>Vu</i> -vang (1122—1116) till <i>Ju</i> -vang (781—770).
Det forntida storkonungadömetts nedgång.	770—682 f. Kr.	<i>Tschou</i> -dynastiens andra period från <i>P'ing</i> -vang (770—720) till <i>Tschuang</i> -vang (696—682).
Adelsstatens tid (Egentlig medeltid).	682—249 f. Kr.	<i>Tschou</i> -dynastiens tredje period från <i>Hi</i> -vang (682—677 f. Kr.) till <i>Tungtschou</i> -kyn (255—249 f. Kr.).
Nyare tid.	249 f. Kr. till	<i>Ts'in</i> -dynastien (249—206 f. Kr.). <i>Han</i> -dynastien (206 f. Kr.—263 e. Kr.). <i>Tsin</i> -dynastien (263—420 e. Kr.). Ett flertal tävlande dynastier 281—618.
Statsmaktens renässans.	närvarande tid.	<i>T'ang</i> -dynastien 618—906. Ett flertal tävlande dynastier 906—961. <i>Sung</i> -dynastien 961—1280. <i>Juan</i> -dynastien 1280—1367. <i>Ming</i> -dynastien 1367—1644. <i>Tsing</i> -dynastien (Mandschu) 1644—1912. Republik 1912.

Tabell V.

Huvudperioder i Japans historia.

Sociologiska perioder.	Ungefärliga tidsgränser.
Urtid. Tidigare skede av den äldre forntiden. Invandring till sydvästra Japan.	Före mitten av 7:de århundradet f. Kr.
Klansamhällets storhetstid. Övergångsform mellan klansamhälle och storkonungadöme.	660 f. Kr.—646 e. Kr.
Yngre forntid. Försök att införa ett typiskt storkonungadöme genom Tarkva-reformen.	646—931 e. Kr.
Feodaltiden. (Egentlig medeltid.)	931—1603 e. Kr.
Statsmaktens renässans genom Schogunatet. »Nyare tid».	1603—1867 e. Kr.
»Restaurationen». Schogunatet upphör. Övergångsform mellan »nyare tid» och »nutid». Dock med betydelsefulla ränder av klansamhället och forntidsstaten.	Efter 1867.

Tabell VI.

Sociologisk periodisering av Sveriges historia.

Sociologiska perioder.	Ungefärliga absoluta tidsgränser.	De motsvarande, hittills brukliga periodbeteckningarna.
<i>Urtid.</i> Hordsamhällets tid.	11000—4000 f. Kr.	Den äldre stenåldern och in i den yngre stenålderns »jordgravsperiod».
<i>Äldre forntid.</i> Klansamhällets tid.	4000—700 f. Kr.	Yngre stenålder. Bronsålder (t. o. m. Montelius' Period V).
Den <i>yngre</i> forntidens <i>första</i> skede. Småkonungatiden.	700 f. Kr.—500 e. Kr.	Bronsålder (fr. o. m. Montelius' Period VI). Järnålder. Folkvandringstiden (början).
Den <i>yngre</i> forntidens <i>senare</i> skede. Storkonungatiden.	500—1250 e. Kr.	Folkvandringstiden (fortsättning). Vikingatiden. Stenkilska, Sverkerska, Erikska konungaätternas tid.
<i>Medeltiden.</i> Adelsstatens tid.	1250—1521 e. Kr.	Folkungaättens tid. Unionstiden.
<i>Nyare tiden.</i> Den nya statssuprematiens tid.	1521—1809 e. Kr.	Gustaf Vasa—Gustaf IV Adolf (Reformationstiden. Stormaktstiden. Frihetstiden. Gustavianska tiden).
<i>Nutiden.</i> Den moderna kapitalismens och demokratiens tid.	1809 e. Kr.—	Det nya statskicket, konstitutionalismens tid.

Av dessa periodtabeller framgår i första hand det egendomliga och ur allmän forskningssynpunkt betydelsefulla, ehuru icke särdeles glädjande faktum, att vi egentligen *mycket litet veta* om Egyptens, Greklands och Roms äldre historia — det vill i detta fall säga: historia före den yngre forntidens, det forntida storkonungadömets slutskede. Det är uti detta, som vi först lära känna Egyptens samhälle och kultur ("Gamla riket", de fem första "dynastierna" från och med Menes, perioden 3400—2625 f. Kr.). Grekland och Rom få vi icke fatt på, förr än deras medeltid börjat. Det är mycket opålitliga *medeltida* traditioner om grekisk och romersk forntid, som utgöra våra äldsta källor för "historisk" kunskap om dessa tvenne folk.

Med Kina och Japan förhåller det sig annorlunda. Dessa länders yngre forntid är klart belyst av historiska urkunder — hur mycket dessa än må lämna övrigt att önska vad fullständighet och pålitlighet beträffar.

Sveriges utmärkta arkeologiska forskning avslöjar ju delvis så väl vår urtid som vår forntid. Men tillförlitliga skriftliga urkunder i större utsträckning äga vi knappast förr än från och med vår egentliga medeltids begynnelse i mitten av 1200-talet.

Medeltid är emellertid ett *mycket sent* stadium uti ett folks utvecklingshistoria. Allt det socialt och kulturellt mest grundläggande har timat före medeltiden. Forntiden är folkens heroiska tid, då kyklopiska grundvalar läggas för all kommande samhälls- och annan själsutveckling. Första hälften (eller mer) av storfolkens "roman" existerar för oss blott uti spridda, svårtydda fragmenter. När de skrivna urkunderna äntligen börja, bli vi ofta grundligt vilseledda därigenom, att de innehålla en massa vidunderliga missuppfattningar, stundom rena sagor, angående de tidigare perioderna. Först i våra dagar har historieforskningen börjat övergiva sin äldre, allt för naiva tro på sådana dokumenters sanningsvärde.

*

*

*

Intressant att observera är, hur helt olika de nämnda sex folkens utvecklingsperioder äro placerade i den absoluta tiden.

Om vi taga "medeltiden" till exempel, visar det sig, att Egyptens medeltid sannolikt är den äldsta inom mänskligheten (ungefär 2500—1600 f. Kr.), Grekisk medeltid måste vi räkna mellan 800 och 560 f. Kr. samt romersk mellan 550 och 60 f. Kr. Kinas medeltid ligger ungefärligt mellan 700 och 250 f. Kr. Den japanska medeltiden synes böra förläggas mellan omkring 900 och 1600 e. Kr. Svensk medeltid har hittills mycket antedaterats. Riktigast torde ur sociologiska synpunkter vara att förlägga densamma mellan 1250 och 1520 e. Kr.

Den anmärkningen har framkastats, att det skulle bero på en historisk-optisk villa, ett felaktigt historiskt perspektiv, att jag daterar en ny världsålder, "nutid" kallad, från och med mitten av 1700-talet vad England angår och något senare för andra länder med samma kulturnivå. Man har förmenat att den intima kunskapen om nutiden vilselett historikern i detta fall. Härvid förbises dock, att det europeiska kultursamhället vilade på en helt annan ekonomisk-teknisk och klass-social grundval år 1900 än år 1700 e. Kr. samt att i följd därav 1900-talets väst-europeiska samhälle ovillkorligen måste betraktas såsom tillhörande ett annat utvecklingsskede än 1600- eller 1700-talets.

Icke minst de väldiga ekonomiska, sociala och kulturella utvecklingsproblemen, varmed vi just nu (i början av 1920-talet) brottas, vittna därom, att vi leva i en världsålder utan motstycke i mänsklighetens tidigare historia.

Mindre än någon tidigare mänsklighet kunna vi förlita oss till lärdomar, vägledning ur det förgångna. Vi ha blott allt för goda grunder att på oss själva tillämpa Dantes, den store florentinske medeltidsskaldens, ord:

L'aqua ch'io prendo, giammai non si corse. (Det hav, jag plöjer, aldrig förr blev korsat.)

Ur pressens imponerande lovord om *Världsåldrarna*:

Oscar Montelius i *A.-B.*:

»Det är en världshistoria av nytt slag — en stort anlagd teckning av den mänskliga kulturens utveckling — — Utan tvivel kommer arbetet att väcka mycken uppmärksamhet och få många läsare.»

Leon Ljunglund i *N. D. A.*:

»Det öppnar långt mera storslagna vyer för den kunskapssökande än även de flesta berömda historieverk — — av banbrytande art, åtminstone inom vår svenska historiska litteratur, och med stort intresse motser man fortsättningen.»

T. J. Arne i *N. D.*:

»Med stort nöje följer man författaren på hans färder genom forntidens kulturer — — Med spånt intresse måste man avvakta hans undersökning av den sociala utvecklingen bland germanerna och särskilt vårt eget folk — — Boken är ett folkbildningsinstrument av hög rang.»

Sven Helander i *Sv. D.*:

»— — en poetisk högstämndhet i framställningen, vars diskreta, men ändå fulltoniga patos skall lämna få läsare oberörda. — — Man hoppas, att med dessa i bästa mening populariserande hjälpmedel verket må få den vida läsekrets det förtjänar.»

Hjalmar Haralds i *Göteb. Dagbl.*:

»Man kan ej bättre karaktärisera både arbetets och författarens kynne än genom en jämförelse

med Viktor Rydberg. Rydbergssk är kombinationen av äktsvensk idealism med sociologisk empiri — av skaldens fantasi och stillflykt med en polyhistor's lärdom.»

M. Marcus i *Ymer*:

»Det är att hoppas, att det skall finna en större läseskara än den, som eljest i vårt land plägar kunna påräknas för ett visserligen genom form och innehåll lätt tillgängligt, men likväl vetenskapligt arbete, och därmed icke blott ökas kännedomen om vår ende sociologiske forskare, den såsom vetenskapsman mest produktive bland innehavare av en svensklärostol inationalekonomi, utan och vidja och fördjupa kunskapen om människans historia — från urtid till nutid — och överhuvud sprida sociologiskt vetande och intresse för sociologiskt tänkande till bredare kretsar i vårt land.»

Ernst Klein i *A. T.*:

»Man har skäl att med stora förväntningar motse fortsättningen av detta kulturhistoriska översiktarbete som, en gång fullbordat, troligen kommer att stå sig för lång tid framåt.»

»Man mottager med djup tillfredsställelse många antingen originella åtminstone självständigt motiverade definitioner av kulturens och samhällets grundbegrepp. — Steffens *Världsåldrarna* kommer att bli ett standardverk, väl ägnat att för lång tid framåt skänka den bildningssökande allmänheten vad den kanske bäst av allt behöver — historiska perspektiv.»

Ur pressens imponerande lovord om *Världsåldrarna*:

Robert Larsson i U. N. T.:

»Det må särskilt framhållas betydelsen av, att varje offentligt bibliotek — det må vara än så litet — anskaffar 'Världsåldrarna'.»

med allmänfattlighet och överbud bildningsbefrämjande egenskaper.» Boken vidgar synen och fördjupar förståelsen av mänskligt liv.»

Claes Lindskog i Sydsv. Dagbl.:

»Den uppgift som Steffen här lagt sig före är oerhört krävande. — För att lösa den kräves det ej blott vidsynt kunskap och kritiskt sinne utan ock levande fantasi. Steffen har i sitt arbete visat, att han äger dessa egenskaper... har lyckats med sitt arbete på ett sätt som man väl kan karaktärisera som storslaget. Stilen är originellt färgad, ofta glänsande. —»

Per Uno Bolinder i Sthlms Dagbl.:

»Det må ej vara ur vägen att uttala en förhoppning att verket skall bli en succés även i spridningshänseende... Steffens rörliga stil, hans konstnärsglädje, hans klarhet och överskådlighet.»

Bror Schnittger i Sthlms.-T.:

»Ett ytterst värdefullt kulturhistoriskt pionjärarbete.»

Gunnar Landtman i A.-Bl.:

»Man kan inte annat än beteckna prof. Steffens arbete om »Världsåldrarna» som ett intellektualistiskt stordåd, värt samtidens beundran för siarblicken över vidderna av dess uppgift, för dess djärva uppsökande av andens väg, av milstolparna under mänsklighetens fortskridande genom årtusendena.»

Erik Hornberg i Argus:

»Det är mycket länge sedan jag stiftat bekantskap med ett historiskt arbete av så fångslande och tankeväckande innehåll. — En vacker och ståtlig volym.»

Hans Wählin i Det nye Nord:

»Ett av de viktigaste arbeten, som under de sista åren utkommit i den svenska bokmarknaden. — Steffen inträder som en länk i den stolta kedjan av svenska vetenskapsbyggare, som förenar Rudbeck och Ihre med Montelius.»

C. M. Stenbock i Östgöten:

»Det geniala verket förenar i eminent grad sträng vetenskaplighet

QUESTIONS

1. What is the difference between a ...

2. How do you ...

3. ...

4. ...

5. ...

6. ...

7. ...

8. ...

9. ...

10. ...

11. ...

12. ...

13. ...

14. ...

15. ...

GUSTAF F. STEFFEN

VÄRLDSÅLDRARNA

Samhällets och kulturens
allmänna utveckling

Komplett i 3 delar. Tillsammans 1433 sid., 216 illustrationer och 3 helsidesplanscher

Steffen, VÄRLDSÅLDRARNA, som kostar

- 1) komplett häft. 84 kr.,
- 2) komplett inb. i biblioteksband av klot 118 kr.,
- 3) komplett inb. i halvfranska band 170 kr.,

kan också erhållas på avbetalning, om en beställning i likhet med nedanstående insändes till närmaste bokhandel eller, där bokhandel ej finnes å orten, direkt till Hugo Gebers Förlag, Stockholm.

Den månatliga avbetalningen utgör, där ej annorlunda överenskommits:

- för 1) 7 kr. per månad,
- för 2) 10 kr. pr månad (sista månader 8 kr.)
- för 3) 17 kr. pr månad.

Från bokhandel

rekvirerar undertecknad:

..... ex. häft.

..... ex. inb.

..... ex. inb. i halvfr. b.

(att betalas med kr. per månad.)

(Vad som ej önskas torde överstrykas.)

Namn

Ort